

Zubiondo (Martinagotzane)

IRASTORTZA ETXEBERRIA familia

MARTINAGOTZANE kale-etxea da, herriko sarre-
ran, zubiaren ondoan egindakoa.

Inaxio Irastortzaren aita, Martin Irastortza, arotza zen eta berak egin zuen etxea. Hortik *Martinagotzane* ize-
na. Aurrena bi solairukoa eta handik urte batzuetara
hirugarrena eman zion. Teilatua emateko San Jose
egunean, etorri zitzairen baimena, izan ere, garai har-
tan, jai egunetan lan egiteko gotzaiak eman behar
baitzuen baimen hori. Sagardotegia jarri zuen Martin
Irastortzak eta sagardoa ere bertan egiten zuten, bai
etxerako eta baita inguruko baserrietarako ere.

Etxean berrikuntzak egin dituzte harez gero, sukaldea,
komuna eta beste hainbat puska berrituz.

Hirugarren belaunaldiak ere segitu dio taberna eta ja-
tetxeari, duela gutxi itxi duten arte.

Bost belaunaldi bizi dira une honetan, 2016an, etxean:
Joxepa Etxeberria, Inaxioren emaztea, 2016an 103
urte bete dituen, Maritxu Irastortza, alaba, Koro Gar-
mendia iloba, Amaia biloba, eta Eneko hereniloba.

Inaxio Irastortza eta Joxepa Etxeberria 1932an ez-
kondu ziren, Zaldibin, goizeko 6etan, eta gosaria egin
eta Zaragozara joan ziren bidaian. Joxepa Etxeberria
Okobioko alaba zen. Neskame joan zen 11 urterekin
Beasaingo Sekretarioaren etxera, eta 17 urterekin, be-
rriz, Zubiondora. Bertako seme Inaxiorekin ezkondu
eta lau seme-alaba izan zituzten: Maritxu, Pepita, Pa-
kita eta Iñaxito.

Alaba Maritxu Roberto Garmendiarekin ezkondu zen
1961ean, Larraitzen. Roberto Abaltzisketako *Ermen-
tariñekoa* zen, eta Abaltzisketan otordua egin eta

Gasteiz eta Madrilera egin zuten bidaia. Ezkondu zi-
renean, artean etxean bizi zituzten aita-amak eta hiru
osaba-izeba.

Eskolara joaten ziren, eta Maritxu, gainera, gaueko
7etatik 9etara ere joaten omen zen Ordiziara bizikle-
tan, Antonio Hildagorekin kontabilitatea ikastera.

Bizimodua tabernarekin eta aroztegiarekin atera dute.
Tabernaz gain bazituzten txerriak ere eta baita bara-
tzea ere. Dena etxerako.

Martin Irastortza aitonak, jarri zuen zerra. Baserritarek
zuhaitzak eta enborrak ekartzen zizkieten eta berak
oholak egiten zizkien.

Zaldibiko gurdi gehienak bertan eginak izango omen
dira, baita, orro-mahaiak, arreak, aspilak, eskoareak,
gaitzeruak.... eta etxerako gauza asko.

Inaxio Irastortza asmatzaile ere bazen. Orain 70 urte
egin zuen labadora-balde handi bat eta motorra ja-
rri zion haizea emateko, eta tailerrean zeukaten. Han
egiten zuten garbiketa-lana eta gero noski errekarra
jaisten ziren aklaratzera. Zerrak zorrozteko makina ere
egin zuen Inaxiok.

Garia jotzeko makina ere bazuten eta herriko baserri
guztietan ibiltzen zen. Hartara, Maritxu joaten zen ba-
serrietara garia jotzera, eta gainera motorrean joaten
zen.

Roberto Garmendia ere hasi zen kirtanak egiten (aiz-
korak, pikatxoak, aitzurrak...). Azpeitiko enpresa bate-
ra bidaltzen omen zituzten kirtanak eta handik Kubara
saltzen omen zituzten. Azken urteetan paleak egiten
zituzten *Aristrain* fabrikarako.

Musikarekin ere badu lotura *Martinagotzanek*. Inaxio Irastortza soinu-jolea ere bazen eta, etxe ondoan jarrita zuen kiosko antzeko batean, igandeetan jai-giro ederra jartzen zuen. *Xipri* ezizenez deitzen zioten Inaxiori, eta Lontxo anaiarekin batera aritzen zen soinua jotzen, Joxemari Lasa *Konpitterikoa* lagun zutela.

Zaldibitar askoren gogoan izango dira bai igande haiek eta baita Sanjoan bezperako alarmartxo bueltako jatz-ban soinu eta dantza saioak ere.

Heritik kanpora ere ibiltzen ziren soinu jotzen, ezkon-tzetan eta. Errenagan (Igaratzen) ere bai urtero. Ab-soluzio bezperan, abuztuaren 14an, joaten ziren eta hurrengo egunean bueltatu. San Mieleetik Santuarekin zetoze, bidera ateratzen ziren eta ermitaraino soinua joz laguntzen zioten prozesioari. Eta arratsaldean etxe-ra, bidean noizean behin gelditu eta saioak eginez.

Informazio emailleak:

Maritxu Irastortza eta Koro Garmendia

Joxepa Etxeberria eta Inaxio Irastortza (aita-amak).

Maritxu, Pakita, Pepita (alabak) / Joxepa Etxeberria (ama), Inaxio Irastortza (aita) eta Joxe Martin (Maritxuren semea).

Pasadizoak

Apaiza mehatxuka

Erromeriak eta ez omen ziren beti ondo ikusiak izaten eta, garai hartako emakumeek kontatzen dutenez, Martinagotzanen igande arratsaldean azkeneko piezak agarraukoak izaten omen ziren eta Don Gabriel apaiza hantxe goian bizi, eta komeriak izaten omen ziren. Mutilekin dantzan ikusiz gero barkazioa eskatzera joateko esaten omen zien Don Gabrielelek, bestela kongregaziotik bota egingo zituztela-eta.

Elurra gogotik

Maritxuk gogoan du ezkon egunean elurra gogotik ari zuela, bai Abaltzisketara zihoazela eta baita geltokira joateko orduan ere. Nola edo hala iritsi omen ziren Gasteiza eta abrigo berria zuri-zuri eginda geratu omen zaitzaion berehala.

Inaxio Irastortza "Xipri" soinu jotzen.

Maritxu Irastortza eta Roberto Garmendia.

Roberto, Joxe Martin eta Koro (seme-alabak) eta Maritxu.

Maritxu (alaba), Koro (biloba)/ Amaia (birloba), Joxepa (ama) eta Eneko (hereniloba). Bost belaunaldi.